

Ook in deze campagneperiode voor de Gemeenteraadsverkiezingen zien we amper verschuivingen in electorale voorkeur op landelijk niveau. De meest waarschijnlijk verklaring voor die lange stabiele electorale periode is dat VVD en PvdA al bijna 1 jaar geleden teruggevallen zijn tot hun electorale basis en sindsdien amper kiezers hebben teruggewonnen. Daarnaast zien we relatief weinig verschuivingen tussen de resterende partijen. Ook deze week verschuift er amper iets. De PVV staat nu op 27 (-1) en de ChristenUnie op 7 (+1).

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	TK2012	9-03-2014	16-03-2014	Vershil	Versch. 2e Kamer
VVD	41	21	21		-20
PvdA	38	14	14		-24
PVV	15	28	27	-1	12
SP	15	23	23		8
CDA	13	19	19		6
D66	12	20	20		8
ChristenUnie	5	6	7	1	2
GroenLinks	4	6	6		2
SGP	3	4	4		1
Partij voor de Dieren	2	4	4		2
50PLUS	2	4	4		2
PiratenPartij / Andere partij		1	1		1
Totaal	150	150	150		
VVD+PvdA	79	35	35		-44
VVD+PvdA+D66+ChristenUnie+ SGP	99	65	66	1	-33

De peiling van de landelijke uitslag van vandaag voor de Tweede Kamer is op geen enkele wijze een voorspelling voor de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen. Dit komt door een combinatie van redenen:

- de landelijke partijen doen niet in alle bijna 400 deelnemende gemeenten mee. Zo doet de PVV maar in 2 gemeenten mee, de SP in iets meer dan 100 en D66 in circa 250
- er doen een groot aantal lokale partijen plus een verzameling seniorenpartijen mee, een categorie die bij de vorige Gemeenteraadsverkiezingen bijna een kwart van de stemmen kreeg
- de opkomst is bij Gemeenteraadsverkiezingen beduidend lager dan bij Tweede Kamerverkiezingen en die lagere opkomst verdeelt zich niet in gelijke mate over de landelijke partijen
- hoewel nationale trends zeker een rol speelt bij de Gemeenteraadsverkiezingen, spelen ook lokale issues en personen een rol

Dat gesteld hebbende is er op basis van de trend in landelijke peilingen en uitgevoerde peilingen in een aantal grotere gemeenten, zal er wel een vorm van trend te herkennen zijn bij de uitslagen in de gemeenten.

Daarbij dient nog een volgende factor mee in beschouwing genomen te worden. De uitslagen zullen woensdagavond vergeleken worden met die in de gemeenten van 4 jaar geleden. Maar die uitslag van vier jaar geleden was fors anders dan die van de laatste Tweede Kamerverkiezingen. Zo scoorde de VVD bij de Tweede Kamerverkiezingen 11% hoger en de PvdA 9%. Dus als de VVD en de PvdA in de gemeenten gemiddeld constant zouden blijven staan dan verliezen ze nog wel fors ten opzichte van de laatste Tweede Kamerverkiezingen.

De volgende tabel laat de verschillen zien tussen de peiling van deze week, de Gemeenteraadsverkiezingen van 2010 en de Tweede Kamerverkiezingen van 2012.

<i>in percentages</i>	GR2010	TK2010	TK2012	TK peiling 16-03-2014	Verschil nu met GR2010	Verschil nu met TK2012
VVD	16%	20%	27%	14%	-2%	-13%
PvdA	16%	20%	25%	9%	-7%	-16%
PVV	1%*	15%	10%	18%	*	8%
SP	4%	10%	10%	15%	11%	5%
CDA	15%	14%	9%	12%	-3%	3%
D66	8%	7%	8%	13%	5%	5%
ChristenUnie	4%	3%	3%	4%		1%
GroenLinks	7%	7%	2%	4%	-3%	2%
SGP	2%	2%	2%	3%	1%	1%
Partij voor de Dieren	0%	1%	2%	3%	3%	1%
50PLUS			2%	3%	3%	1%
Andere partijen	3%	1%	1%	1%	-2%	
Lokale partijen	24%					
Totaal	100%	100%	100%	100%		

* deed maar in 2 gemeenten mee

Twee factoren zullen woensdag een cruciale rol spelen bij het bepalen van de uitslag. Allereerst is dat de deelname van lokale partijen, inclusief ouderenpartijen. De vorige keer kregen deze partijen samen 24%. Dat zijn stemmen die niet naar landelijke partijen gaan. En in de tweede plaats is dat de opkomst. Die was de vorige keer 54%, zo een 20% minder dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Die opkomst lijkt bij deze Gemeenteraadsverkiezingen nog duidelijk lager te worden. Een percentage tussen de 45 en 50% lijkt het meest waarschijnlijk. En dat kan een forse invloed hebben op de uitslag. Want het is niet zo dat potentiële kiezers van de verschillende partijen in gelijke mate zullen opkomen. Zo weten we dat oudere kiezers doorgaans beduidend meer opkomen dan jongere kiezers, autochtone kiezers meer dan allochtone kiezers en hoog opgeleiden kiezers meer dan laag opgeleiden kiezers.

Op basis van een tweetal controlevragen is een inschatting gemaakt van de opkomst gerelateerd aan de voorgenomen stemkeuze van a.s. woensdag. En dan valt goed te zien hoe sterk dat per partij verschilt. Kiezers die aangeven SGP, ChristenUnie en CDA te stemmen zullen beduidend meer opkomen dan kiezers van de lokale partijen, Ouderenpartijen, SP en PVV. Naarmate de opkomst lager zal zijn is de invloed van die verschillen op de verkiezingsuitslag groter.

Voorgenomen stemkeuze GR2014	Verwachte opkomst
Lokale partijen	51%
Ouderenpartijen	53%
VVD	68%
PvdA	69%
PVV	*
SP	56%
CDA	77%
D66	71%
ChristenUnie	76%
GroenLinks	60%
SGP	82%
Partij voor de Dieren	65%
Weet nog niet welke partij	27%
Ga niet stemmen	0%
Opkomst	49%

"Verwachte opkomst" is de inschatting van het aandeel van kiezers dat tijdens het onderzoek aangeeft deze partij woensdag te zullen stemmen dat uiteindelijk echt naar de stembus zal gaan.

* doet maar in 2 gemeenten mee, dus te weinig respondenten

Op een andere manier is er ook te zien wat zicht electoraal in de gemeenten aan het afspelen is. Namelijk het voornemen van kiezers van de verschillende partijen bij GR2010 om nu weer dezelfde partij te stemmen. Dan is te zien dat de VVD en de PvdA relatief laag scoren (circa 45%). Bij SP, D66 en GroenLinks is dit percentage rond de 60%. Bij het CDA en de lokale partijen rond de 70% en bij ChristenUnie en SGP boven de 80%.

(Bij de lokale partijen kan het dan nog wel een andere partij betreffen dan de partij die men in 2010 stemde).

Gestemd bij GR2010	Van plan nu hetzelfde te stemmen
Lokale partijen	72%
VVD	43%
PvdA	45%
PVV	*
SP	58%
CDA	69%
D66	63%
ChristenUnie	82%
GroenLinks	57%
SGP	88%
Gemiddeld	61%

* doet in te weinig gemeenten mee

Op basis van de bovenstaande factoren is aan te geven hoe de uitslag van alle gemeenten bij elkaar er ongeveer uit zal zien (per gemeente kan de trend dan wel verschillen, mede omdat het aantal deelnemende landelijke partijen en de positie van de lokale partijen zal verschillen):

- De opkomst zal duidelijk lager liggen dan in 2010 (was 54%)
- Lokale partijen plus de oudere partijen zullen samen hoger scoren dan de lokale partijen 4 jaar geleden (was 24%). Dat kan wel eens meer dan 5% zijn.
- Ook de VVD heeft een grote kans lager te scoren dan de 16% van de vorige keer, maar dat verlies lijkt wat minder te worden dan de PvdA.
- Ook het CDA lijkt op een lager percentage uit te komen dan de 15% van de vorige keer, maar deze partij zou van een heel lage opkomst toch nog dusdanig kunnen profiteren dat de uitslag dichterbij die 15% komt te liggen dan de 9% van de laatste Tweede Kamerverkiezingen (wat het slechtste resultaat van het CDA ooit was). Maar ook dan zal het CDA de slechtste Gemeenteraadsverkiezingen scoren ooit.

- Ten aanzien van de overige partijen is het meest waarschijnlijk dat D66 en SP winnen en Groen Links verliest. Mochten de lokale en oudere partijen heel fors winnen dan heeft dat effect op de omvang van de winst van D66 en SP (minder winst) en verlies van Groen Links (groter verlies).

- ChristenUnie en SGP lijken het wat beter te gaan doen dan in 2010. Zij profiteren sowieso van een lagere opkomst.

- PVV en Partij voor de Dieren doen in te weinig gemeenten mee om daar een verwachting voor te kunnen uitspreken.

De combinatie van het bovenstaande zal in de meeste gemeenten dus enerzijds leiden tot een geringere deelname van de kiezers aan deze verkiezingen en anderzijds tot een grotere fragmentatie van het electoraat. Ter vergelijking: in 1986 haalden PvdA+CDA+VVD bij de Gemeenteraadsverkiezingen samen 73% van de stemmen (bij een opkomst van 73%). Bij de bijzondere Gemeenteraadsverkiezingen van 2002 (opkomst Leefbaar partijen + Fortuyn), waar de lokale partijen samen 25% haalden, scoorden PvdA+CDA+VVD bij een opkomst van 58% een score van 52%. De Gemeenteraadsverkiezingen van 2014 lijken op een opkomst af te stevenen van minder dan 50% en PvdA+CDA+VVD zullen vrijwel zeker ruim onder de 40% eindigen. Dus in die laatste 28 jaar zien we een grote daling van de opkomst en ongeveer een halvering van de drie partijen - en haar voorlopers- die het Nederlandse politieke landschap de afgelopen 100 jaar hebben gedomineerd